

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 381
חשון תשפ"ד

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

אלו, הרי הם אוסרים את העירוב של השכונה. האברך סיפר שהוא הסתפק אם להודיע על כך בבית הכנסת באמצע שבת, ועיין בדברים ומצא שיש צדדים להתיר, ולכן לא הודיע. כעת הוא שואל האם נכון שהם אוסרים, או שיש היתר אחר.

ובאמת יש לעיין שאולי על מקרים אלו כן תועיל השכירות מהמשרה, כיון שכל הבעיה היא שאינם יכולים להפקיע שימוש מבית פרטי, אבל על ההשתמשות הזו במוסד ציבורי הרי המשטרה או הצבא יכולים להחליט. אך עדיין יתכן שגם מבתי ספר יש הגבלה בימים כתיקונם, שהצבא אינו יכול להשתמש במוסד כלשהו סתם, אלא רק בזמן מלחמה או פעילות מבצעית או טורו ח"ו, וכיון שבזמן שעשו את השכירות לא היה מצב כזה, ויצירת המצב דורשת החלטת יועצים, אין אפשרות שהשכירות תועיל, כמו שכתב המשנ"ב (סי' שצ"א משנ"ב ס"ק ט"ו, ובה"ל ד"ה שלא) בשם החכם צבי. [ורק מושל שיכול לקחת או להשתמש בכל בית באותם נתונים שיש בידו בזמן עשיית השכירות, כמו מושל דיקטטורי, הוא יכול להשכיר]. וא"כ כיון שהרבנות עשתה את השכירות לפני כחמש שנים [בפעם השניה], ואז היה זמן רגוע, לא חלה השכירות על מקומות אלו שלא היה בכוחם להשתמש באותו זמן.

אורח שהולך ובה ורגיל לבוא במשך תקופה

והנה היתר הכי טוב למקרה זה, הוא מדין אורח המוזכר בשו"ע (סי' ש"ע ס"ח) שאורח אינו אוסר. אבל כתוב בשו"ע שם שזה דוקא כשהוא נמצא פחות משלושים יום, אבל אם הוא בא לשלושים יום, הוא אוסר כבר מהתחלה. במקרה זה קשה לדעת מה התכניות שלהם, האם ישארו בבית הספר הזה ל' יום, אבל לכאורה בכל אופן מסתבר שלא ישארו כל השלושים יום אותם חיילים, אלא הם ילכו לפעולות במערכה ויחזרו לאחר זמן, וא"כ לכאורה נחשב שאינם נמצאים כאן ל' יום.

מ"מ לגבי גוי ומומר מבואר בשו"ע (סי' שפ"ד ס"א) שאפילו אם נמצא רק מעט ימים אך הוא רגיל לבוא, הרי הוא אוסר מיד, [ובמשנ"ב (סי' ש"ע ס"ק נ"ו) הביא שגם לגבי ישראל נחלקו הפוסקים אם לאסור כשרגיל לבוא פחות מל' יום, אבל בשעה"צ (ס"ק ל"ג) כתב להקל בישראל, ורק בעכו"ם יש לאסור כמ"ש השו"ע]. לפ"ז יתכן שכיון שמדובר שיש מומרים, הם אוסרים את העירוב אפילו שלא ישארו ברציפות, אם בתכנית שלהם לחזור ולשהות שם למשך ימי המלחמה, שכידוע מדובר על יותר מחודש אחד.

האם בחורים קבועים בישיבה, וזוגות צעירים שנוסעים לשבת

ובדרך אגב, יש לדון בענין זה לגבי בחורי הישיבות, יראי ה' שומרי שבת, שנוסעים לישיבות הגדולות למשך זמן חורף וזמן קיץ, כמה חודשים ברצף, אך בכל זאת המנהג אצל רוב הבחורים לחזור לשבת רביעית הביתה. והרי שבת רביעית זה יום העשרים ושמונה, וא"כ אין להם ל' יום ברצף, האם באופן זה נחשיב אותם לאורחים כל הזמן, או שמא באופן זה נחשב שהם קבועים בישיבה, שבה נמצאים כמעט כל החודש, ואדברה הבית של הוריהם היא דירת עראי שלהם, ועיקר קביעות הבחורים היא בישיבה.

וכעין זה יש לדון בזוגות צעירים שגרים בערי הפריפריה, ורוב השבתות הם נוסעים להורים שמצד זה או זה, ומעט שבתות הם בבית, האם נאמר שבתם אינו קבוע לשלושים יום ברצף, [שדין פחות מל' נאמר גם במי שהוא בעל הדירה, כל שאין דירוריו קבועים], ונפק"מ שהם לא צריכים לערב בשבתות שנמצאים בבית [אם בקומה שלהם יש רק דיר אחד נוסף קבוע, ואכמ"ל]. או שזה פשוט שנחשב שבתם קבוע לל' יום, ואע"פ שיש ימים שאינם נמצאים בו יממה שלימה. ולפ"ז גדר דירה קבועה אינו תלוי רק בהימצאות בדירה. ודו"ק.

אדם ששימר מקצת שבת בעקבות המלחמה

האברך חיפש עוד אפשרות להתיר את המקרה, וניגש בשבת לחייל שהסתובב בחוץ, והתעניין אם הם דתיים, לבדוק אולי הם לא אוסרים כלל כי הם שומרי שבת. החייל אמר לו שהשכנים הביאו להם אוכל של שבת, ומישהו עשה קידוש. מתוך הדברים הוא הבין שהם מסורתיים, שעושים

כשכולם ברחו מהמלחמה הוא נשאר הבודק של העירוב

במוצאי שבת התקשר למוקד העירוב אברך שגר בעיר נתיבות בדרום הארץ, לשאול שאלות בהלכה ולהודות על כך שהוא אחד מלומדי השיעורים של העירובין למעשה, שהשתתף במסגרת שהיתה לפני שלוש שנים בעיר נתיבות. כעת לאור המלחמה בעזה, רבים עזבו את העיר, וביניהם האחראי על העירוב וגם העוזר שמבצע את התיקונים, ואין מי שידאג לעירוב של הקהילה. לכן הוא לקח את המצוה לבדוק את העירוב, ואכן היה חוט קרוע שהיה צריך לקשור, ואם לא שהוא למד את העירובין למעשה, הוא לא היה יודע מה לבדוק, ואיך לתקן את החוט בצורה הנכונה. שמחנו לשמוע עד היכן הדברים מגיעים, גם כשלא רואים מיד את התוצאה בפועל מלימוד סידרת העירובין למעשה, אבל לאחר זמן זה מציל שכונה שלימה. אדם לא יכול לדעת מתי זה מגיע אליו, הצורך שיהיה בקי בעשיית עירוב, אם זה בזמן מלחמה, או בזמן שמחה משפחתית באיזה ישוב, כשנקלע לסיבה רפואית או בנופש. בימים אלו שאנו עומדים לקראת פתיחת מחזורים חדשים, מומלץ לכל אברך להצטרף ללימוד הזה, ובשלושה חודשים יוכל לרכוש קנין חשוב לכל החיים, לשמור את השבת מתוך ידיעה נכונה, ולזכות את הרבים בעת שיצטרכו.

למי השיעורים מיועדים?

למי שעדיין לא מכיר אפילו מושגים בעירוב,

למי שכבר למד ונבחן על כל המשנ"ב,

למי שלמד סוגיות בכולל במשך שנה וחצי,

לכולם זה מוסיף ידע עצום וברור במציאות של ימינו!

למעלה מאלף אברכים כבר יודעים, ומה איתך?

בירושלים, בני ברק, מודיעין עילית, אלעד

הצטרף עכשיו ללימוד העירובין למעשה

05484-83320 / 055-678-3323

השיעורים יתקיימו בעז"ה בימים שונים

במשך 12 שבועות, לימוד מקיף ויסודי

בירושלים - ימי ראשון בסנהדריה בכנ"ס אוריאל

באלעד - ימי שני בכנ"ס עוד יוסף חי, בשעה 8:30

בבני ברק - ימי חמישי בכנ"ס צעירים, בשעה 8:00

במודיעין עילית - מוצאי שבתות בשעה 9:00

האם השכירות מהמשרה תעזור לבי"ס שיש בו חיילי המלחמה יחד עם זה הוא שאל כמה שאלות, ואמר שבאמצע שבת האחרונה הוא גילה שיש חיילים רבים שהשתכנו בבית ספר שבשכונה. מיד זה עורר לו שימת לב לכשרות העירוב, כיון שהחיילים שהוא רואה אינם נראים שומרי שבת, ומומר שנמצא בתוך העירוב, פוסל את העירוב. ולגבי העירוב של העיר לא נוסף בזה בעיה, כי בלאו הכי יש דירות רבות שגרים בהם גוים באופן קבוע, ומה שמסתמכים על שירות מהמשרה, אותו דבר יש גם לגבי הנוספים שנמצאים בבית הספר ובכל הדירות המתחדשות. אבל לפי מה שהורה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ועוד פוסקי זמנינו שכיום בעקבות הגבלות חוקי הדמוקרטיה אין למשטרה את הסמכות הנדרשת כדי להשכיר לעירוב, ומה שעשו אינו מתיר, אלא צריך לשכור באופן פרטי מכל דייר. מחמת זה הרי עשו היקף מצומצם לקהילה, שאינו כולל דירות האוסרות, [והמעט שישנם, עשו מהם שכירות פרטית], וא"כ כעת שנוספו

משהו לכבוד שבת אך לא שומרים כהלכה. ושאל מה דינם. והנה המש"ב (סי' שפ"ה ס"ק ו') פוסק ע"פ הגמ' (חולין דף ד. שאפילו אדם שמחלל שבת בפני אנשים אך בפני אדם גדול אינו מחלל שבת, נחשב כמחלל בצנעא ואינו כמומר, ואינו פוסל את העירוב. ולפ"ז אדם כזה שמסתמא בפני רב חשוב לא יחלל שבת, אינו פוסל.

אלא שאינו יודע אם כולם במצב הזה, ויתכן שיש ביניהם גם מנותקים לגמרי רח"ל, והם אוסרים. [ויש להוסיף להסתפק בשאלה הלכתית, אם מחמת מצב המלחמה כעת יש בהם רצון לשמור בשביל הצלתם, ובזמן הזה לא יחללו בפרהסיא, האם כיון שמעורב בזה הרהורי תשובה נחשב כתשובה לעת הזו, ואינו כמומר. וצ"ע].

עוד יש לציין מה הדין כשהיה יחד אלו עם אלו, האם המומרים אוסרים. ונראה שדינם דומה למש"כ השו"ע (סי' שפ"ב ס"ו) שאם דר יחד יהודי עם גוי, הגוי אוסר וצריך לשכור ממנו. ואמנם הרמ"א שם כתב להקל כשדרים יחד באותם חדרים, אבל המשנ"ב כתב שהרבה פוסקים אוסרים כדברי השו"ע. ולפיכך גם אם גרים יחד, יצרכו לשכור מהמומרים.

שכירות מהמנהל שיש לו חפצים שאין גישה אליהם

לאחר הדיונים יצא שיש מקום לחוש שאם הם יישארו שם הם יאסרו את העירוב, ולכן עברנו לשלב של הפתרון של שכירות מהם, וכמובן איך אפשר להסתדר בלי לפלוש אל המפקדים, שיתכן שימנעו משיתוף פעולה. האברך שכאמור למד את ההלכות, העלה מיד פתרון קל, לשכור ממנהל בית הספר. ואע"פ שכעת המקום אינו בשליטתו, ומסתבר שגם לא יתנו לא להיכנס סתם לפי רצונו, אלא בתיאום מראש. מ"מ נראה שהוא יכול להשכיר את החדרים.

והביאור בזה, משום שאע"פ שהמקום אינו בשליטתו, ואינו יכול לסלק אותם, מ"מ יש למנהל חפצים בחדרים, גם חפצים שאינם מיועדים לשימוש החיילים כגון ארון והספרים שבכל כיתה, וא"כ הוא כמו שכיר ולקטנו שאפשר לשכור מהמנהל להתיר את כל החדרים, [כמו המשכיר בית ויש לו חפצים בתוכו כמבואר בשו"ע סי' שפ"ב ס"ח]. ואע"פ שעכשיו הפקיעו ממנו את האפשרות להיכנס לבית הספר, מ"מ החפצים שבתוכו הם שלו, והדין הוא ששכירו ולקטנו הוא גם כשאינו יכול להיכנס להשתמש, ורק יש לו זכות לבקש שיינחו את החפץ שלו. [ד"ן זה אינו מפורש בפוסקים, אבל כך ההוראה בפתרון שעושים היום בהפקדת חפץ אצל הגוי, שמבקשים שיניח בביתו למרות שבדאי לא מקבלים רשות להיכנס].

הקרובה צריך לעשות תיקון. הבודק העביר את ההערה לרב שמעליו, והוא ביקש ששנייע להם לתקן את העירוב. קיבלנו את הבקשה למרות שהעיר נמצאת באזור הדרום, עקב הנחיצות לזכות תושבי עיר שלימה בעירוב שבת, והצוות עבד להתקין עמודים, כשברקע נשמעים יירוטי הטילים.

במקרה זה הפתרון הוא להעמיד שני עמודים סמוך לגדר של המתחם, אחד לפניו ואחד אחריו, ועי"ז עושים שיהיה צוה"פ אחת שלימה עד הגדר, וצוה"פ שלימה אחרי הגדר, ובאמצע בין שתי הצוה"פ משתמשים בגדר של המתחם.

מתחם סגור שנבנה תחת החוט, ותיקון עמוד לפניו

[יש שעושים פתרון דומה ע"י העמדת שני לחיים על הגדרות של המתחם, והם במקום עמודים. הפתרון הזה יותר זול, אבל בעירוב עירוני הוא יכול להיות מכשול גדול מכמה סיבות. א. הבודק בדרך כלל לא יודע

לכוון את הלחי תחת החוט, וגם אם כעת יעמידו אותו במקום אך אם הוא יתקלקל ויצטרך לתקנו, לא יידע להחזיר למקום הנכון. ב. כשהחוט מתנדנד כפי מצוי בעירוב עירוני, יתכן שיזוז ממקום הלחי ויפסל ג לשיטות שהתירו מתנדנד, כי כאן אינו מעל הלחי עצמו. ג. הגדר יכולה להתעקם ולנטות מעל הלחי ולהפסיק בין הלחי לחוט. ויש עוד סיבות שמחמתם לפחות בעירוב עירוני יש צורך להקפיד שיהיו עמודים טובים עם חוט מעל גביהם בצורה ברורה].

שימת לב בתיקון גם לשינויים שיתחדשו

אך יש לציין עוד שימת לב חשובה, לראות את העתיד לדברים הפוסלים שיכולים להתחדש, ולהוסיף גיבוי למנוע מכשול. וזה חלק חשוב להשקיע בכשרות העירוב לחות כמו בכל מקצוע, ללמוד מתוך הנסיון המצטבר, ולשכלל את התיקונים ברמה גבוהה. הנה בדרות אלו מצוי שמאיה סיבה יוצר פירצה בגדר האיסכורית, והרי אז תהיה פירצה לעירוב. ובעירוב עירוני לפעמים הבודק שם עיניו רק על החוט, ואינו מבחין בכל התחדשות שבגדר. ועכ"פ בגדר איסכורית שהיא מתקלקלת בקלות, זה יכול להיות מכשול. לכן הוספנו עוד חוט שעובר גם על המתחם עצמו, מהעמוד שלפניו לעמוד שלאחריו. ואע"פ שכעת אין בו צורך, והוא גם לא כשר כי הוא עובר על רשות בפני"ע [והעמודים נמצאים מחוץ למתחם], אך יש בזה תועלת במקרה שתהיה בגדר פירצה הפוסלת אותה, שאז המתחם כבר לא יהיה רשות גמורה, וממילא החוט יועיל [לפי מה שהם מקילים בגדר סתם שאין לה דין רשות סגורה].

סגירת השערים עקב המצב, והקושי כעת בבדיקת העירוב

בבדיקת העירובים במושבים חל שינוי לטובה בתקופה זו, שמחמת המצב הבטחוני נועלים את השערים שבגבולות הישוב. הדבר נוגע לישובים המוקפים גדר, והגדר משמשת את העירוב, אלא שיש הרבה שערים היוצאים לשדות, ובהרבה ישובים היו משאירים אותם פתוחים, וזה דרש לעשות בכל אחד מהם צורת הפתח. ואמנם יש דעות באחרונים (החת"ס ורע"א ועוד) שדלת שנסגרת לפעמים, נחשבת כמחיצה כעין צורת הפתח, אפילו בלי עמודים ומשקוף. אבל למעשה הוראת הרבנים כשיטות האוסרות (החיי אדם, החזו"א) שלא נזכר בש"ס שדלת נחשבת צוה"פ, אלא רק למנוע דין רה"ר, אבל בשביל שיהא מחיצה צריך גם צורת הפתח. וממילא בודקי העירובים צריכים לנסוע לשערים לבדוק את תקינות צורת הפתח. בשבוע האחרון נסענו בכביש הביטחון של אחד הישובים כדי לבדוק את הבדיקה השבועית במקום שהשער אינו סגור, וכנראה זה נקלט במצלמות אבטחה, לפתע הגיח מולינו חייל בסיירת ביטחון, ושאל לפרש מעשינו. הסברנו לו שזה בשביל בדיקת העירוב לשבת, שעושים אותה כל שבוע. והוא הזהיר והסביר שכעת עקב המצב הבטחוני הרגיש, יש סכנה להסתובב כעת בשערים האלו, כי אנשים עירניים מאוד לגלות שאין מישהו שחודר לישוב, וח"ו שלא יטעו כשיראו מישהו שאינו מוכר להם. ואמר שיש לעדכן את עמדת הביטחון שבישוב לפני שעוברים במקומות כאלו, ויתכן שלא יתנו לגשת לכל מקום. אנו מציינים כאן את הדברים לתועלת העוסקים במלאכת המצוה, שידעו להיזהר מלעורר בהלה, שיש בה גם קצת חשש סכנה ח"ו.

השערים הנועלים בישובים בתקופה זו

ובאמת זה נזק גדול לעוסקים בעירובים, שמאז ומתמיד היו צריכים להיכנס למקומות רבים בצנעא כדי להגיע לבדיקת העירוב ותיקונו, ומהיום הדבר בעייתו יותר, עד שאנשים יירגעו מאימת האויב. ונסיים בתפילה לבקש המלחמות ה' צבאות, שיגאל אותנו מכל המצב הזה ומכל הללוה אליי, בגוף ובנפש, ותצירה ברכה והצלחה בכל מעשינו, לעסוק בתורה ובמצוות.

מגבית כיפת הברזל הרוחנית
לסיוע לישובי הדרום
עם סיום המלחמה, יצאו העובדים בשליחותך
להעמיד עוד עירוב בישובי הדרום
תרום כעת עמודי עירוב, לזכות בשמירת השבת
לתרומת עמוד אחד של עירוב לישובי הדרום - 850 ש"ח
לתרומת 10 עמודים לישובי הדרום - 8500 ש"ח
בקופת "מוקד העירוב" ע"י נציג בטל' 054-84-833-20
ובבתי הכנסת בעמדות נדרים פלוס / קהילות - בחיפוש "מוקד העירוב"
לתורם תימסר הודעה באיזה מושב הוקם העמוד שלך!
נא להשאיר שם וטלפון עם התרומה

מתחם שהקיפו בגדר חדשה תחת צורת הפתח

בשבוע זה עשינו ביקורת לעירוב בעיר. ועברנו יחד עם הבודק של העירוב על רוב העיר. כמובן שמדובר בעירוב עירוני, ומקילים בו בעמוד שעקום מעט, בחוט ששווק מעט, [למרות שהיום המגמה גם בעירובים עירוניים להשתדל כשאפשר, אך שם כל התשתית היא בסגנון כזה, ולא ניתן כעת לעשות שינוי יסודי]. אבל מתוך הדברים היה בקצה אחד של העיר מתחם חדש שהוקף בגדר איסכורית, והוא היה תחת צורת הפתח. במקרה כזה, כיון שהמתחם מוקף מד' רוחותיו והוא רשות בפני עצמה, נוקטים שזה פוסל את צורת הפתח שמעליו, כי הוא מחלק בין העמודים, ויוצא שאין צורת הפתח שלימה במקום אחד. [ואע"פ שבעירוב עירוני מקילים במחיצה שעוברת תחת צוה"פ שאינה פוסלת, מ"מ כשיש רשות סגורה בפני"ע, יש לאסור ולתקן]. ואמנם בקטע של המתחם אין צורך בצוה"פ, כי יש לו מחיצה ממש, אבל יש בעיה בקטע שלפני המתחם ואחריו עד העמוד הקרוב, שבקטע הזה אין מחיצה ואין צורת הפתח.

הבודק הבין את הבעיה, וטען שכל המתחם הזה כנראה הוקם בשבוע הזה, ולא היה בערב שבת הקודם, ועכ"פ זה לא נוגע אלינו, אלא שלגבי השבת

לרגל היארצייט העי' של מרן החזו"א זצ"ל, מראד דעירובין

התקיימה תפילה בצינור, על תורמי מוקד העירוב להצלחה וישועה אמר הגר"מ אטיק זצ"ל: לפני החזו"א מי שלמד עירובין לבד, נחשב לימוד אחרי שזכינו לחזו"א, מי שלמד עירובין בלי חזו"א - לא נחשב שלמד עירובין!

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM